

Курапаты

Гэта гора і памяць людзей...
Утравелія ямы-магілы...
Немагчыма спакойна глядзець,
Кулакці наліваюцца сілай.
Яшчэ каты па-царску жывуць,
Як у замках, заселі на дачах.
Што з таго, што іх людзі клянучь,—

Каты іх і не чуоць, не бачаць.
Што тварылася ў нас на зямлі:
Працаваў чорны воран без стомы...
О, якія часіны прайшлі,
Колькі шчэ ў нас маглі невядомых...
Ля магіль утравелых стаім...
Родны край наш на гора багаты.
Нельга быць мне сляпым і глухім,
Ў сэрца стуканоць нам Курапаты.

Фота БЕЛІНФАРМ.

Вільня рыхтуецца да сустрэчы з Папам Рымскім

У першай дэкадзе верасня (прыкладна 5—7) у Літву мае прыбыць глава рымска-каталіцкай царквы Ян Павел II.

Візіт Папы Рымскага — вялікі гонар і свята для ўсіх беларусаў-каталікоў. Няма сумнення, што калі Святы Айцец прыбудзе ў Вільню, у горад хлынуць натоўпы паломнікаў.

У Вільні Ян Павел II наведе Вострую Браму і Кафедральны Сабор, а ў парку Закрэт (Вінчыс) адслужыць набажэнства. Паводле праекта архітэктара В. Насвітаса на эстрада парка будзе ўстаноўлены часовы алтар. Будзе выкарана таксама мяса Ю. Наўяліса, выступаць свецкія і рэлігійныя хоры. У час прыняцця ўрачыстага прычасця (камуніі) выступіць зводны польскі хор.

У сталіцы Літвы ідзе шырокая падрыхтоўка да візіту Святога Айца. Створаны арганізацыйны камітэт, які ўзначаліў віце-мэр Вільні спадар В. Камайціс. Намечана ўпарадкаваць усе плошчы і вуліцы на маршруце катэжу высокага гасця. Паломнікаў-вернікаў у Вільні мяркуюцца размясціць у гасцініцах, школах і на прыватных кватэрах.

Толькі добраўпарадкаванне эстрады ў згаданым парку, вуліц і рамонт некаторых аб'ектаў Старога горада запатрабуе выдаткавання 200 мільёнаў талонаў. Сродкі павінны паступіць з рэспубліканскага і гарадскога бюджэтаў, ад ахвяраванняў прадпрыемстваў, арганізацый, устаноў і асобных грамадзян.

Лічым, што і беларусы не павінны застацца ў баку ад гэтай важнай падзеі. Рыхтуйцеся, збірайцеся і прыязджайце ў нашу Вільню на сустрэчу з Святым Айцом — Янам Паўлам II! Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны Віленскага краю акажа гасціям з Беларусі пасільную дапамогу.

Наш адрас: г. Вільня, вул. Архітэкту, 23-79, тэл. 41-99-92 (хатні), 44-23-69 (хатні).

Сардэчна запрашаем!

Юрась ГІЛЬ,
сакратар ТБМ імя Ф. Скарыны
Віленскага краю.

Аляксей Карпюк: «Не буду

ён нарадзіўся ў 1920 годзе ў вёсцы Страшава на Беласточчыне. Нерад вайной быў у камсамольскіх, арыштоўваўся. Пад нямецкай акупацыяй — у антыфашысцкім падполлі; арыштаваны, кінуты ў лагер Штуртхоф. Па ўціцках з лагера — партызан, пазней камандзір атрада імя К. Каліноўскага. Сярод баявых адзнак мае савецкі ордэн Чырвонага Сцяга і вышэйшы польскі ордэн — Залаты Крыж «Віртуці Мілітары». У баях за Берлін цяжка паранены. Пасля вайны скончыў аддзяленне замежных моў педагагічнага інстытута ў Гародні. Напісаў аповесці і раманы «Данута», «Пушчанская адысея», «Вершальнінскі рай», «Карані», «Белая Дама», «Рэквіем», шмат апавяданняў, нарысаў, мініяцюр — агульна наклад, яго кнігі, выдадзеныя на сямі мовах, дасягнуў 1 млн. асобнікаў. Быў адным з заснавальнікаў і першым дырэктарам Музея рэлігіі

ў Гародні — фактычна гэта музей беларускай культуры і старажытнасці. Заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь. У 1966 годзе на з'ездзе СП БССР выступіў з «нацыяналістычнай» і «актыўсавецкай» прамовай — тэкст упершыню надрукаваны толькі ў 1990 годзе. У 1971 годзе КДБ па загаду гаркама і абкама КПСС у Гародні сфабраваў на А. Карпюка «справу» як на «зрадніка» і «фашыста». У 1989—1991 гадах напісаў шэраг антыбальшавіцкіх артыкулаў, удзельнічаў у мітынгах БНФ, спрыяў арганізацыі Саюза палякаў Беларусі. Вяскоў 1991 года выйграў судовы працэс супраць часопіса ЦК КПБ «Політычэскі сабеседнік» і выйшаў з КПСС. Потым была цяжкая хвароба і аперацыя. А 14 ліпеня 1992 года Аляксея Нічыпаравіча не стала...

Па вашыя пытанні тэрба адказваць тыдзень. — сказаў ён. — Таму выберу сам мяня галоўны для мяне: Гарадзеншчына, Беласточчына, дзе беларусаў і палякаў... «Крэсы»... Але я буду гаварыць шчыра; што з гэтым рабіць — ваша справа.

Цяпер у газетах «ЛіМ», «Звезда» з'яўляюцца артыкулы, што ў Польшчы не прызнаю адносіцца да беларусаў, царквы палякаў... І ўсё агудам: «яны», «палякі». Хаця Гайнаўскую царкву спалілі звычайныя злодзеі, да таго ж хворы псіхічна; дарэчы, адбудавалі яе на ўрадавыя грошы.

Я бачу гэта здаўна. Цяжба цягнецца стагоддзі. Не буду гаварыць за палякаў — у сваіх грахах няхай каюцца самі. А буду гаварыць, дзе палякам насвіначылі беларусаў.

Пачалася вайна. 1939 год. Гэтак зване «вызваленне». З аднаго ярма ды ў другое... Бальшавікі, НКВС вывозілі палякаў у Сібір па-страшнаму. Мада таго, заахочвалі да злачынстваў беларусаў — асабліва паддаваліся маладыя. Трох польскіх настаўнікаў з Гарадка — Юзафа Брыля, Вэбара і Яворскага — былыя «зукі» з КСМЗБ выгналі на луг і закалолі штыкамі. У суседняй вёсцы, Бялевічах, заляцаўся паляк да мясцовай дзеўкі. Як прыйшлі Саветы,

такія ж «падпольшчыкі» злацалі яго ноччу ў бульбе і зарэзалі. Далей... Ехаў роварам варшавяк, уцякаў ад немцаў. — Іван Парэмскі з сяброум з маёй жа вёсцы перапынілі, застрэлілі, забралі ровар. Іван зняў шкарпэткі — потым выхваляўся тымі шкарпэткамі перад дзеўкамі ў вёсцы... Ну што, у адной маёй вёсцы такія падонкі?! Сакрат Яновіч напісаў мне, што мой Аляш з «Вершальнінскага раю» таксама загінуп: вывелі старога з двума леснікамі-палякамі на выган былыя камсамольцы і расстрэлілі.

Тут, у Шчорсах, з царквіч часоў быў мост, даглядаў яго паляк з-пад Варшавы, Струбінскі. У першы ж дзень «вызвалення» прыйшлі камсамольцы і зарэзалі. Таксама тутэйшыя...

Пад Наваградкам вёска Рута. Там камсамольцы падпалілі маёнтак, яго гаспадара, старога графа, прымусілі глядзець, як гарыць, потым зарэзалі. У сваіх успамінах Ларыса Геніюш піша, як у самы «дзень вызвалення» падбухтораныя бальшавікамі мясцовыя камсамольцы забілі леснікоў-палякаў і праваслаўнага бацюшку.

А што рабілася, як пачалі вывозіць асаднікаў! На такую «работу» бралі з фурманкамі беларусаў, якія адвозілі асуджаных да бліжэйшай

станцыі. Такі фурман, пакуль давозіў, браў кажшоку, боты, адзежу... Потым тыя, што вирнуліся з Сібіры, усе крыўды прывезлі з сабой назад.

— Як на вашу думку, дзе прычына гэтай нянавісці?

— Улада мянялася часта. За маё жыццё — шэсць разоў! І кожны раз адны помсцілі другім — то палякі гэтак рабілі, то беларусы. Гэта ўжо такая «традыцыя»... А возьмем вайну! Гэтыя акоюцы (удзельнікі Арміі Краёвай. — Рэд.) — гэта ж геройскія хлопцы, якія апераў рабілі: напад на турму ў Лідзе, вызваленне вязняў з-пад расстрэлу! Нашым партызанам такое не сілася. А ў камандаванні нашага лічыліся тыя з АК заклятымі ворагамі! Не, каб нарадзіў з ім сувязь і разам ваяваць з немцамі, — прыйшоў з Масквы загад: усіх палякаў ліквідаваць... У нас яшчэ камбрыг быў нейкі людскі, сказаў ім паціху: так і так, уцякайце. А ў другой брыгадзе за ноч павыбівалі ўсіх!

А пасля вайны? Узятты самыя «банды»... Якія банды? Ішла самая натуральная грамадзянская вайна. Хлопцы-палякі ўцякалі ў лес ад вывазу ў Сібір і там «чакалі Амерыку»... І беларусаў ведала, якія ў тых «бандах» былі, але нішымат, больш палякаў. Ну вось, давайце за-

глядзем у душу такога ўцекача, якога ў лесе апанавалі вошы, голод і холад, а сэрца разрывае крыўда і злосць на тых, хто давёў яго да такога стану. Вось і аселі ў душах палякаў нянавісць, антаганізм, недавер. Яшчэ вярнуся да Гайнаўскай царквы... А перад вайной касцёлы гарэлі. І ў 1947 годзе ў Малой Бераставіцы камсамольцы спалілі касцёл...

Хочацца каму альбо не, а нам трэба прызнаць, што ўзровень нацыянальнай свядомасці ў палякаў вышэйшы. Ды і культуры. У нас злучоць на Польшчу, зайдрацюць чорнай зайдрацю. Але калі мы такія лапухі, што так і цягаемся «вернымі камуністамі», дык чаго, зрэшты, хацеці? Упэўнены, што толькі пры ўзаемнай адкрытасці і шчырасці можна дайсці да чаго-небудзь путнага і людскага.

— Значыць, у гэтым уся «польская праблема» на Беларусі?

— «Польская праблема»... З ёй звязана, скажам, і яўрэйская праблема. Да вайны тут было шмат яўрэяў — іх усіх павыбівалі. Чама яўрэі не ўцякалі ў лес? Да не было куды ўцякаць — да іх тут не надта добра ставіліся, не спачувалі ім нашы людзі. Сябе пільнавалі... У 1940 г. немцы акупавалі Данію. Адразу загадалі ўсім яўрэям начапіць

жоўтыя шасцікутныя зоркі. Тады кароль Леапольд начапіў такія ж зоркі сабе, каралева і дзецім. Следам за каралём — на другі дзень — усе датчане. Немцам давлялося адступіць. Так тысячы людзей засталіся жывымі...

Былі выпадкі, калі ў нас нехта хаваў яўрэя, але гэта выпадкі, асобныя, адзінаквыя выпадкі...

Чама немцы зрабілі Трэблінку ў Польшчы або Трасцянец пад Менскам — і звозілі сюды яўрэяў з Галандыі, Бельгіі, Францыі?! А таму, што людзі, як правіла, уцекачам не дапамагалі. Я вельмі і вельмі не хацеў бы, каб такія пляма была на маім народзе, але што ж — з несні слова не выкінеш.

Агідную звычайку ненавідзець увесь свет прынеслі сюды камуністы. У верасні 1939 года з-пад Віслы адступала адзінка польскай арміі на чале з генералам Вільчыньскім. Даведаўшыся, што з усходу ідуць «росыяне», стаці яны лагерам каля Сапоцкіна, дзе вёска Калеты, — чакаць «саветаў», каб разам ваяваць з немцамі. А «саветы» прыйшлі, паставілі ўсіх у шыхт, вывелі афіцэраў, капралаў, потым па руках, па тварач «пазнавалі» і выводзілі «паноў» — усіх, хто здаўся падааронам, завялі ў ельнік і расстрэлілі,

На працу ўладкавацца можна, з кватэрамі значна цяжэй

Прачытаў ліст сп. Капчыка «На Украіне я стаў чужынам», а Беларусі не патрэбны («Наша слова», № 17) і вырашыў сказаць выкладчыку рускай і польскай моваў наступнае: «Вы, шанюны (товарищ или господин?), страцілі шмат гадоў і сіл на справу асіміляцыі і русіфікацыі ўкраінскіх дзетак. Тут, у Беларусі, некаторыя асобы ўкраінскага, армянскага і іншага паходжання займаліся тым жа, з адной розніцай, што дзеці былі беларускія. Тутэйшыя рускамоўныя «учыцеля», уключаючы рускамоўных настаўнікаў беларускага паходжання, дамагліся большага, таму ім і сёння на Беларусі спакойна і ўтульна. Зараз Вы, спадар Капчык, успомнілі пра Беларусь, бо ўкраінцы ў гэтым дужа дапамагілі. Але як бы там ні было, а менавіта гэтая акалічнасць (успомнілі ўсё ж!) робіць Вас небяспечным для рускамоўных начальнікаў у Беларусі, бо пераехаўшы сюды, Вы ў сваю чаргу напамніце ім, што яны чужыя тут. Чужынец без двукоссяў, бо шкодзяць народу, які іх корміць.

Цяпер пра Ваш клопат. Я не начальнік і не магу прадаставіць Вам жылло і працу, але, калі паведаміце мне свой адрас і характарыстыку Вашай кватэры (метраж, колькасць пакояў і г. д.), я паспрабую дапамагчы абмяняць яе на

Полацк ці іншае месца ў Беларусі. На ўсялякі выпадак спытайце па тэл. 6-66-48 у Вінніцы. Там мяняюць 2-пакаёвую кватэру ў Ганцавічах Брэсцкай вобл. на гарады Украіны.
Генадзь СТЭЛЬМАХ.
г. Полацк.

АД РЕДАКЦЫІ. Спададар Генадзь Стэльмах, пацвярджаючы, што намеры ў яго не разыходзяцца са справай, даслаў у рэдакцыю свой адрас, а таксама два адрасы абмену кватэр на Украіну ў Рэчыцы і ў Добрушы. Мы неадкладна пераслалі гэтыя звесткі сп. Капчыку.
Вельмі добра, што на ліст нашага суродзіча з Украіны адгукнуліся і афіцыйныя органы народнай адукацыі Беларусі.

МЕНСКАЯ АБЛАСНАЯ УПРАВА АДУКАЦЫІ (начальнік А. С. Новік) паведаміла рэдакцыі, што ў вобласці некаторыя школы Бярэзінскага, Барысаўскага, Крупскага, Салігорскага, Старадарожскага, Любанскага раёнаў маюць патрэбу ў настаўніках беларускай мовы і літаратуры, але пастаяннага, гарантванага жылля для іх няма.
ГРОДЗЕНСКАЯ АБЛАСНАЯ УПРАВА АДУКАЦЫІ (начальнік А. С. Саўчык) не ўказала, у якіх школах вобласці ёсць вакансіі настаўнікаў беларускай мовы і літаратуры, адно паведаміла, што «працаўладкаваць педагога П. Капчыка з прадастаўленнем жылля не мае магчымасці».
ВІЦЕБСКАЯ АБЛАСНАЯ УПРАВА АДУКАЦЫІ (начальнік Н. М. Гірса) паведаміла, дзе можна ўладкавацца на работу настаўнікам і атрымаць жыллё — у сельскіх школах Верхнядзвінскага, а таксама Лёзненскага раёнаў. Вакансіі настаўнікаў беларускай мовы ў новым навучальным годзе магчымыя ў школах гарадоў Віцебска, Оршы і Полацка без жылля.

Не заставацца інфармацыйнай калоніяй

Я доўга разважаў: што найперш замяне хутчэйшаму адраджэнню роднай мовы і культуры, росту нацыянальнай свядомасці беларусаў? У выніку прыйшоў да высновы, што галоўнае — загання інфармацыйная палітыка. Яна зараз у нас не толькі не беларуская, а нават антыбеларуская. Скажыце, навошта, напрыклад, нам 3 (тры!) расійскія тэлеканалы? Спытаю трыма, чаму дагэтуль няма сродкаў для дубліравання на родную мову мастацкіх фільмаў? Чаму не ствараецца другая нацыянальная тэлепраграма?
Я разумею, што пакуль Беларусь знаходзіцца ў СНД,

то павінен трансліравацца канал «Останкіно». Але навошта ў дадатак «РТР» і «Санкт-Петербург»? Лічу, што на беларускім ТБ усё вышчэ павінна быць выключна беларускамоўным. Прадбачу, хтосьці скажа, што, маўляў, нашы тэлевізійныя сёння пакуль не зрабляць так, як Масква, бо маюць не такі высокі прафесійна-творчы ўзровень і патэнцыял. Але ж гэта адставанне з часам непазбежна ліквідуецца. Пакуль ТБ не стане панаваць у тэлеэфіры, мы будзем заставацца інфармацыйнай калоніяй.
Сяржук ВАСІЛЕНКА.
Менск.

ПРЭМ'ЕР — ВІЛЕНСКІМ БЕЛАРУСАМ

11 чэрвеня ў ходзе сустрэчы Старшыні Савета Міністраў Беларусі Вячаслава Кебіча з прэм'ер-міністрам Летувы Адольфасам Шлежавічусам у Гервятах да кіраўніка беларускага ўрада звярнуліся прадстаўнікі віленскай беларускай грамадскасці з просьбай аб дапамозе. Прэм'ер абяцаў знайсці 30 мільёнаў рублёў для беларускай гімназіі ў Вільні.

ЛЕС БАЗЫЛІЯНСКІХ МУРОЎ

Паводле неафіцыйных звестак, у Базыліянскіх мурах Вільні, якія пасля прыняцця Берасцейскай царкоўнай уніі зрабіліся цэнтрам уніятаў Вялікага княства, мяркуецца размясціць гандлёвую місію ўкраінскай амбасады, Украінскі культурны цэнтр і ўкраінскі базыліянскі уніяцкі кляштар.
Дзіўна, што летувіскія ўлады прызналі сённяшняму ўкраінскаму уніяцкаму царкву адзіным правапраемнікам уніятаў Вялікага княства.
Паўлюк БЫКОЎСКІ.

гаварыць за палякаў»

і генерала таксама. Там, дзе сягоння ў Гародні гандлёвая база агародніны, быў лагерь для палякаў, якія адступілі на ўход. Таксама: афіцеры НКУС ноччу хадзілі з літаратурай і зноў па руках, па тварах «пазнавалі паноў». Адвонілі і расстрэльвалі ў яры на Індурскай шашы. Гэта гавару са слоў сведкі, тады польскага каптала, сёння жыхара Гародні.

А мы, беларусы, мелі «свой пункт гледжання», былі ледзь не ў захваленні: як жа ж, «нашы» прыйшлі! Тады, як палякі перажывалі трагедыю, мала хто ім спапчаваў...

Але зноў да «вытані яўрэйскага». У Беластоку быў моцны падпольны антыфашысткі камітэт. Кіравала ім яўрэйка з Гародні Ліза Чапнік — невялікая, шчуплая, зусім славянскія рысы твару, добра ведала па-нямецку. Трымалася сярод іх, як натуральная «арычка». Здалела арганізаваць цэлую групу з немцаў: памятаю сярод іх інжынераў суконных камбінатаў у Беластоку, таксама клеркаў з канторы самога гаўдлярэа — Шада, Воде, Елапачэ і іншыя. Праз іх мы ў партызанцы мелі медыкаменты, каўбасу, сукню, нават піва... Але галоўнае, што яны Маруся Мразоўскай (пасуданім Лізы Чапнік) перадалі планы зенітных батарэй, пунктаў абароны ў Беластоку, дыслакацыю войскаў, нават адрасы кватэр гітлераўцаў. Гэтыя планы я перадаў у штаб брыгады, камбрыг Вайцяхоўскі пераправіў на той бок фронту — у выніку прыштурме Беластока Чырвоная Армія страціла толькі 400 чалавек! Параўнайце: за Ваўкавыск палягоў 3 тыс., за Слонім 4 тыс. байцоў... Паэнаў за гэтую аперацыю

мы з Вайцяхоўскім атрымалі ад польскага ўрада па «Віртуці Мілітары». А Ліза? Ей нават не выдалі даведкі пра ўдзел у партызанскім руху... Колькі мы потым ні прыставалі, ні чапляліся да камандавання — нічога. Так і пражыла Ліза жыццём...

У сталінаў-берыяўцаў палякі былі людзьмі другога гатунку, яўрэі — трэціга. Але быў яшчэ чацвёрты гатунак.

Летам 1944 года, калі вызвалілі Беласток, я роварам паехаў па кватэру да Чапнік, куды зусім нядаўна хадзіў у мундзіры нямецкага фельдфебеля па разведдзённых. Застаў там усіх немцаў-антыфашыстаў. Аказалася, што афіцэры НКУС і СМЕРШа толькі што ў іх кватэрах правялі вышукі, пазабіралі літаральна ўсё, голыя сцены накінулі. Пабег я да сакратара беластоцкага абкома, прарваўся ў кабінет і давай яму з жарам раскаваць пра рабунак НКУСаўцамі сваіх жа людзей. А той мяне абарваў:

— Ты што?! Хочаш, каб я заступаўся за нейкіх фашыстаў?! Ды іх расстраляць усіх да аднаго! А ты думай, што і каму гаворыш!

Цяпер гэта ў іншых называецца «логіка вайны»...

— **Аляксей Нічыпаравіч!** Мы ўсё гаворым пра таталітарызм, пра «савецкага чалавека»...

— А я, ведаеце, уснамінаю цинер сваё жыццё: дзе я памыліўся, чаму? З партыйнай гэтай узяццю... То ж смех! Усё чапляўся за гэтую партыю, усё верыў. Думаў — гэта тут яны такія: Ульяновічы, Міцкевічы, Пункіны-Дупкіны, а вось недзе там зусім іншыя, разумныя, чалавечныя... У дзяцінстве марыў, як уцякаю да СССР!

Дабіраюся да самога Сталіна, пра ўсё яму раскаваю, а ён мне ўдзячна ўсміхаецца ў вусы. Смех казаць, але пасля вайны, калі трапіў у Маскву на пісьменніцкі з'езд, дык пазнаваў усе пакоі, залы, такая ў мяне малага была фантазія — нібы па знаёмых калідорах хадзіў! Такі наўні быў, такі дурань — з верай гэтай...

— **Адкуль жа такая вера?**

— Нейкае асляпленне, паталогія. А можа, простая надта ўжо вера была, лёгкая, зручная. Што ні пытанне — адказ гатовы. Мясце маці малага вадзіла ў царкву. У школе польскай бацюшка, айцец Уладзімір, таксама да Бога цягнуў — а ўсё дарэмна. Вера ў Бога не прывялася да мяне — я сам прыйшоў да атэізму і, відаць, ужо нічога не зменіш. Чаму? Цяжка сказаць...

— **Аляксей Нічыпаравіч,** ці напісалі б вы цяпер што-небудзь па-другому, інакш?

— Я перапісаў бы «У адным інстытуце». Там гэты падзел — на «нашых» і «кулакоў», бедных і багатых. Я выдумаў іх з савецкай прапаганды... Прычынілася ўлада, што людзі сталі «бандытамі». Ёсць там такія акцэнтны, за якія сягоння сорамна. Або — «След на зямлі». Калі я пісаў гэты твор, можна ж было зразумець, што і пры іншай уладзе жыццё не стаяла б на месцы, разніваліся б вёскі і гарады. Я апраўдваў калектывізацыю. Не расхваляў — але апраўдваў яе, быццам бы гэта непазбежнасць. Не разумеючы, што гэта — смерць мужыку і зямлі. Чым той мужык адрозніваўся ад сучаснага калгасніка? Так, жыў ён бедна-

вага, але самастойна, быў сам сабе гаспадар. Цяпер мае халадзільнік, тэлевізар, але стаў як панскі парабак, няпэўны свайго дня-вечара — яму зламалі хрыбет.

Вось узяць маю вёску. Раней не ведалі, што можна выкарыстоўваць торф. А цяпер, як балота зааралі, далі ўгнаенне — і травы там: дзе з гектара бралі вазок, цяпер маюць дваццаць. Людзі завялі добрых коней, кароў, адбудаваліся — і стаіць Беласточчына без калгасаў.

— **Але яны жывуць горш у параўнанні з цэнтральнай Польшчай.**

— Магчыма. Але ў параўнанні з нашымі калгасамі — гэта неба і зямлі! Ды і тады ўраджаі былі добрыя, куды лепшыя, чым у БССР. Кілаграм масла прадавалі па 4 злотыя, а туплі нармальныя можна было купіць за 8...

— **Калісьці Беласток, Гародня і Вільня былі адным краем. Як вы ставіцеся да Вільні? Вы ж там вучыліся...**

— Вільню разглядаю ў плане духоўным, гістарычным і бытавым. Усё з майго пакалення, хто мог, ехалі ў гэце месца, каб стаць чалавекам. Там набіраліся не толькі ведаў, але і святовага лоску-шырку, бунтарскага духу. Там я сустраў Луцкевіча. Гэтага да смерці не забуду.

Я зайшоў да яго ў Беларускаму музей. Было там 10 тысяч кніжак. Гэта мяне дабіла. Заўсёды Луцкевіч быў адзін, невялічкі такі дзядок — такім ён мне здаваўся. Прыняў вельмі добрабычліва. Кніжкі паказваў — старажытныя фаліянты. Але да кніжак тады быў я не надта ахвочы ды і мала ў іх разбіраўся, такі парадокс... Зацікавіла

ж мяне рыцарская зброя. Спрабаваў даспехі на сябе напяліць — і ўсё замалыя! Аказваецца, людзі ў XVI — XVII стст. меншымі былі намнога. І людзі і жывёла. Коні — самыя вышэйшыя 140 см, карова — што цялушка.

Пасля вайны адзін з КДБ раскаваў, як арыштоўваў братаў Луцкевічаў. Асабліва размалёўваў «нацдэмаўца», які працаваў у Беларускаму музеі.

— **Напэўна, гэта яго сыноў — Лявона і Юрку...** Аляксей Нічыпаравіч, а як вам у Гародні?

— Добра. Інакш ужо не ўяўляю жыцця. Кожны куток дарагі. І дзеці нарадзіліся тут, і ўнукі... І пішу я тут на вуліцах: іду і перажываю ўсе сюжэты, развіваю дыялогі, бывае, слязу пущчу... Часам шкадую людзей, якія не пачулі за жыццё смаку творчасці — няважна, у якой галіне. Няпоўнае жыццё...

Распытвалі
Данута БІЧЭЛЬ-ЗАГНЕТАВА
і Алесь ЧОБАТ.

1991 год, Гародня.
«Рэанімова», № 1 (12), 1992, кастрычнік.

Р. С. Гэта апошняе інтэрв'ю таленавітага пісьменніка, цікавага і шырага чалавека Аляксея Карпока. На прыкладзе ўласнага вопыту ён разважае пра надзвычай важнае, складанае і сучаснае — пра ўзаемаадносіны народаў, пераважна ў прыграніччэ. У каторы раз пераконваешся: як важна, каб дзяржава паважалі нацыянальную тэрыторыю суседзяў, інакш узаемная варожача становіцца самаразбуральнай сілай для народаў.